13/12/2019

У Матици српској представљена докторска дисертација Епископа бачког г. Иринеја

Капитална књига Његовог Преосвештенства Епископа новосадског и бачког др Иринеја Тајна разликовања Божанске суштине и енергије у Светој Тројици по светоме Марку Ефеском Евгенику, односно превод на српски језик истоименог доктората владике Иринеја, представљена је 12. децембра 2019. године, у Матици српској у Новом Саду.

О делу су говорили: Његово Високопреосвештенство Митрополит загребачко-љубљански г. Порфирије, Његово Преосвештенство Епископ крушевачки г. Давид, професор др Драган Станић, председник Матице српске, и аутор.

Пожелевши добродошлицу присутнима, професор Станић је навео, поред осталога, да је владика Иринеј монах који влада собом и који је дубоко предан Господу.

Целокупно обраћање професора др Драгана Станића:

„По великим људима увек су се препознавала и препознаваће се времена у којима живимо и лутамо ми који тражимо крупне оријентире како не бисмо сасвим залутали и, у тим лутањима, негде потонули. Најбољи оријентири јесу извори светлости који се могу јасно уочити чак и у тами, онда када се учини да путовања више не може бити, да морамо застати и отпочинути. Но, ако светлости пред нама има, пут се ипак може наставити а да се не погреши у свеукупном тражењу, чак и ако не нађемо баш најбоље стазе и богазе, гледајући светлосне оријентире, општи правац кретања сасвим сигурно неће бити погрешан. Са јаким светлосним оријентирима нема насумичног лутања, али има сталног и упорног трагања које не губи из вида далеки, јасно уочљиви циљ. Зато се овакво путовање никада не испољава као слепи ход у неизвесност, него путовање непрестано прати добри осећај провиђења, чак и у најтежим и најнеизвеснијим тренуцима.

И када нам се учини да не знамо где смо, поглед на светлосни циљ пред нама јасно ће нам показати бар ту једну једину, али најважнију ствар: показаће нам где смо у односу на коначни исход и циљ према којем се одређујемо.

Владика бачки Иринеј испоставља се као вечна ватра која увек и постојано гори, никад се не тули до жеравице, а никад не разгорева до неконтролисане буктиње. Увек извор светлости и топлине која не нестаје и не скрива се. Он то чини на начин чврстог, стабилног и поузданог пламена који се даје другоме, без пропратних ефеката променљивости, драматике или, не дај Боже, проблематичности. У начину на који у њему гори ватра вере, рекло би се да све постоји по самоме себи, онако како може бити и како налаже природа ствари, тако као да никакве алтернативе ту нема. Вера се ту испоставља као да само тако може бити и никако друкчије. Ватра вере – којом се живи у Исусу Христу – и наталожено двомиленијумско монашко и епископско искуство проговара у њему са осећањем да одговори на сва питања која постоје, и пре него што дозремо као људи до способности да питања јасно формулишемо. Овакво осећање прети да сасвим нестане из искуства рационалног, секуларног и матералијалистичког образовања савременог човека, али у духовном, хришћанском и метафизичком наслеђу добро позната и догматски утврђена чињеница која указује на вечност и безвременост Бога

Сина, упркос томе што се Он телом људским појавио у овом историјском времену. Свети Јустин Ћелијски зато каже: „Велика је и слатка тајна наше вере, наше побожности: Бог се јави у телу, у човеку. То је прва половина вечне Свеистине. А друга је: човек се јави у Богу. Са свих тих разлога чудесни Господ Христос Богочовек и јесте једино на потребу бићу људском и роду људском у свима световима видљивим и невидљивим“.

У српској култури којој припадамо овакав облик испољавања душевних и духовних квалитета обично делује готово нестварно, некако – нека ми не буде замерено што то кажем – чак намештено и вештачки. У нашој култури, која у себи садржи јаку епску матрицу, све што на уверљив и прихватљив начин постоји мора бити приказано као поље непосредних и сталних сударања, спорова и сукоба, и то је наш усуд. Нама је једино уверљиво оно што постоји на начин постојаних унутрашњих и спољашњих борби које се могу описати оним Његошевим стихом који вели: „Нека буде борба непрестана“. То да се сваки човек туче са некаквим именованим и неименованим силама – то је у српској култури ствар савршено природна и јасна, чак и једина разумљива и прихватљива, а да у том погледу ни умни људи, интелектуалци, па чак ни монаси и владике не представљају велике изузетке, то је ствар у коју смо се понекад и сами могли посведочити уколико смо умели ту чињеницу да откријемо и у њу се удубимо. Овакво разумевање ствари није нетачно, али уме понекад да буде пренаглашено, па чак и неправедно у односу на оне високоузорне људе и истинске носиоце врлинâ који умеју да воде унутрашњу борбу, а да притом не узнемиравају друге драмским интензитетима које трпе у тој борби. Када такви људи, попут владике Иринеја, оставе сасвим по страни сопствене муке кроз које су пролазили док нису дошли до стабилног, чврстог упоришта за сопствену веру и мисао, за реч и чин, онда типичним представницима српске културе такав став, па и такав човек може деловати помало и хладно, и некако рационално. Но, то се тако причињава само ономе ко није прошао темељни пут молитвеног уравнотежења душе и духовног смирења ума. Само онај ко зна добро колико је тешко доћи до смиреноумља, онај ко зна колики је духовни напор неопходан да се уложи и да се свакодневно улаже како би се смиреност ума досегла и брижљиво чувала – само такав човек са духовним искуством знаће колико је реч о божанственом добру које треба дуго и упорно освајати, а да никада не будеш сигуран јеси ли га освојио и усвојио. Због тога је над самим собом неопходно непрестано стражити и у том стражењу непрестано призивати помоћ Богочовека као најсигурнијег светлосног оријентира свеколиког људског постојања.

Близу четврт века имам ту привилегију да будем у некаквој близини Преосвећеног владике Иринеја, тако да знам колико је било мноштва разговора у којима су челници Матице српске имали прилике да размењују мисли са Преосвећеним, и да из тих разговора извуку не само духовну поетику него да буду озарени духовном светлошћу. Та поука није се тицала само путева човековог духовног развитка него је најозбиљније дотицала множину најсложенијих питања нашега живота уопште. Имати то задовољство разговора са владиком Иринејем – то значи бити у могућности да се дотакну та несагледива ширина питања људског живота и друштвених прилика, али се све то обједињује у оном утешном сазнању да све и даље постоји у обзорју Господа Бога, те да гласноћа и бука оних који тврде како је Бог тек хипотеза за којом човек више нема потребе, да је то само једна заводљива, нетачна и лажљива мисао чије тешке последице не успевају да сагледају пре свега они који је формулишу и разглашавају. Свему томе насупрот стоји древна хришћанска мисао која се по много чему указује као сасвим саображена духу времена у којем данас живимо. У том смислу веома су значајне не само поуке, ставови и начин мишљења нашег владике Иринеја, него и његова докторска дисертација коју је 1980. године, на грчком језику, одбранио на Богословском факултету у Атини, а која се сада појављује у српском преводу Станимира Јакшића под насловом „Тајна разликовања Божанске суштине и енергије у Светој Тројици по светоме Марку Ефеском Евгенику“. Ова студија није тек једна специјалистичка теолошка студија којом би требало да се баве само посебни зналци у овој области. Истина је, реч је о расправи која припада оном најпробранијем корпусу дела високе теологије суочене са најпробранијим и најсуптилнијим догматским темама, по чему она улази у круг најважнијих дела насталих у окриљу Српске Православне Цркве и њених аутора какви су архимандрит Јустин Поповић, Свети владика Николај Велимировић, митрополит Амфилохије или владика Атанасије Јевтић.

Улазећи у круг оних најбољих духова и умова које је Српска Православна Црква изнедрила, владика Иринеј се појављује увек са додатком који сведочи о обиљу дарова. Он је монах који влада собом и дубоко је предан Господу, али је и теолог који добро зна шта можемо о Господу знати и како, уз то знање, Господу треба да искажемо част и славу. Он је Владика који управља паством и показује јој ваљане, проверене путеве ка Господу, али је и интелектуалац са широким познавањем обичног људског живота и са искушењима савременог човека, и са познавањем способности да живот подстакне духовним упориштем у Господу. Он је човек овога света који добро разумева

у каквим околностима данас и овде живимо, али је још више мудрац који упозорава на присуство вечности у овом пропадљивом свету и пророк кроз којег Свети Дух проговара језиком провиђења Господњег. Он добро зна како се суштина, енергија и дела Господња исказују ваљаношћу речи, али исто тако зна када, где и како треба говорити речитошћу ћутања и дубинама тишине. Привилегија је живети у близини таквога човека Господњег.

Молим да ми буде опроштено што ја, један из паства, овако говорим о своме Епископу. Као и Ви Преосвећени, тако и ја знам да овакве речи могу изгледати као кушање којима нас излаже нечастиви, али ме теши помисао да те исте речи могу изгледати као, можда, прозирање таме којом смо окружени, а која нас спречава да сагледамо Божју суштину која ће нас поштедети крупнијих лутања и погрешке. Само истинским заједништвом људи, и то људи који су саборно обједињени у Богу, можемо се надати да се као самосвесни појединци, као народ, као носиоци вере, као чувари светлости, нећемо загубити у мраку кроз који нам ваља даље ходити. Хвала Вама Преосвећени, хвала Вам што у томе свесрдно, као истински носилац светлосних знака Господњих, Ви нама помажете, бодрите нас и на истинске циљеве непрестано упућујете“.

Митрополит Порфирије је оценио да је промовисана књига вредна зато што показује важност Предања и верност Предању Цркве. „Изван сагласја са вером Отаца, изван Предања – нема истинске вере, нема истинског богословља ни истинског живота“, навео је Митрополит загребачко-љубљански.

Епископ крушевачки г. Давид је образложио да постоје многи аспекти књиге која носи назив Тајна разликовања Божанске суштине и енергије у Светој Тројици по светоме Марку Ефеском Евгенику, и да је то дело одраз богословске речи и Отаца Цркве кроз векове.

Преосвећени Епископ бачки г. Иринеј заблагодарио је свима који су допринели настанку књиге, а особито г. Станимиру Јакшићу – преводиоцу са грчког изворника, Матици српској – саиздавачу, и многим другима. Епископ је истакао да не постоји теологија ван Цркве. „У нашем времену, чињеница да се бавимо оваквим темама је благослов Божји за све нас и подстицај да не дозволимо да нам се живот претвори у неку рутину свакодневице него да увек схватамо да смо овде да бисмо вечно у Богу живели, у заједници са Господом љубави и у заједници са свима светима Његовим“, поручио је владика Иринеј.

Дело Тајна разликовања Божанске суштине и енергије у Светој Тројици по

ски језик

еседа, а

spc.rs